

Socialpedagog i grundskolan

-Intervjustudie utifrån tre rektorers perspektiv

Sammanfattning

Syftet med fördjupningsarbetet är att undersöka och beskriva socialpedagogens arbetsområden och arbetsuppgifter inom grundskolan utifrån tre rektorers perspektiv. I arbetet har den kvalitativa metoden med semistrukturerade intervjuer används för att kunna ställa uppföljande frågor för att få svar på arbetets syfte och frågeställning. Frågeställningen som arbetet har utgått från är, *vad anser tre rektorer att socialpedagogens uppdrag är i grundskolan?* Resultatet visade att rektorerna vid anställning inte hade klart för sig vilken kompetens och vilka arbetsuppgifter en socialpedagog kunde utföra. När detta blev tydligt för rektorerna använde de socialpedagogen som en sammanhållande funktion för hela verksamhetens förebyggande arbete med kvalificerade arbetsuppgifter som att vara ansvarig för värdegrundsarbetet på skolan.

Tack

Jag vill rikta ett stort tack till de tre rektorer som tog sig tid till att delta i mitt fördjupningsarbete. Ni har bidragit med er kunskap och erfarenhet kring synen på socialpedagogens roll inom skolan, utan er medverkan hade det blivit svårt att genomföra fördjupningsarbetet.

Jag vill även tacka min handledare Alexander Akterin och kurskamrater som har ingått i min handledningsgrupp för intressanta diskussioner som har bidragit till utveckling av arbetet.

Albins folkhögskola, 2020

Katarina Jönsson

Innehållsförteckning

1. Inledning	5
2. Bakgrund	6
2.1 Socialpedagog i skolan	6
2.2 Socialpedagogik	7
2.3 Socialpedagogisk utbildning	8
2.4 Socialpedagogiskt förhållningssätt	10
3. Syfte och frågeställning	11
4. Metod	11
4.1 Urvalsgrupp	11
4.2 Etiska övervägande	11
4.3 Genomförande av intervjuer	12
4.4 Bearbetning av intervjudata	13
5. Resultat	14
5.1 Respondenter	14
5.2 Rekrytering av socialpedagog	14
5.3 Skolans behov av socialpedagog	15
5.4 Socialpedagogens arbetsområde	15
5.4.1 Övergripande	15
5.4.2 Verksamhetens behov	16
5.4.3 Konkreta arbetsuppgifter	16
5.4.4 Avgränsningar i arbetsuppgifter	17
5.4.5 Fortbildning	17
6. Diskussion och analys	18
6.1 Metoddiskussion	18
6.2 Resultatdiskussion	19
6.3 Förslag på fortsatta studier	20

7. Källförteckning	22
Bilaga 1.	23
Informationsmail till respondenter	
Bilaga 2.	24
Intervjuguide	
Bilaga 3.	26
Samtyckesblankett	

1. Inledning

I dagens samhälle har skolan ett stort och betydelsefullt uppdrag där skolan ska arbeta utifrån skollag, läroplan, barnkonvention och andra styrdokument. Vilket innebär att skolan ska utbilda och utveckla eleverna inom de teoretiska kunskapsområdena men också inom de sociala områdena för att kunna bli en god samhällsmedborgare (skollagen 2010:800). Idag väljer skolor att anställa socialpedagoger inom sin verksamhet för att arbeta med förebyggande arbete. Örebro kommun är en av de kommuner som har valt att anställa socialpedagoger inom grundskolan med fokus på att stödja de elever som har behov av socialt stöd, motivation, men även med att hjälpa eleverna med att skapa strategier och strukturer för att öka deras välmående och måluppfyllelse i skolan (Gunnarson, 2019). Arbetet kommer att undersöka vad och hur socialpedagogerna används i grundskolan på tre olika skolor. För att fördjupa arbetets innehåll har tre rektorer som har socialpedagoger anställda intervjuats för att ta del av deras uppfattning om vad och hur de kan använda socialpedagogens kompetens och kunskap.

2. Bakgrund

Arbetet kommer beskriva de delar av skollagen som berör socialpedagogens arbete i skolan. Under bakgrunden presenteras även framväxten av yrket socialpedagog och hur utbildningen har utvecklats fram till idag. Följande frågor kommer att besvaras, vad är socialpedagogik och vad kännetecknar ett socialpedagogiskt förhållningssätt?

2.1 Socialpedagog i skolan

Skollagen (2010:800) är ett dokument som styr skolans verksamhet och alla som är verksamma inom skolan. Socialpedagogens utgångspunkt i arbetet blir att följa och arbeta efter skollagen och vara uppdaterad på de lagar, föreskrifter och dokument som styr skolans uppdrag. Grunden för det svenska samhället är de demokratiska värdena och skolan har ett ansvar för att utbilda eleverna i dessa och i de mänskliga rättigheterna. Detta innebär att elever ska bli förberedda på att vara en del av det svenska samhället och bli en god samhällsmedborgare. Skolan ska samtidigt stödja eleverna med deras personliga utveckling och vad som krävs för att de ska bli delaktiga och ta ansvar för samhället. Skolan ska ständigt arbeta för alla människors lika värden och att elever inte blir kränkta eller diskriminerade på grund av tex, kön, etnisk tillhörighet, religion, sexuell läggning, ålder eller funktionsnedsättning (skollagen 2010:800, 2018). Utifrån skollagens intentioner är socialpedagogens uppdrag att konkretisera intentionerna till konkreta handlingar i elevens vardag tillsammans med övriga professioner i skolan. Lagen (2018:1197) om förenta nationernas konvention om barns rättigheter trädde i kraft 2020 i Sverige. Lagen utgår från barnets rättigheter och vad som anses vara det bästa för barnet, vilket innebär att skolan måste följa och anpassa sig efter innehållet i denna lag (Regeringskansliet, 2020). Enligt skollagen (2010:800) ska skolan arbeta aktivt och främjande för ett bra samarbete mellan skola och hem men också vara ett stöd till familjerna i uppfostran och utveckling.

2.2 Socialpedagogik

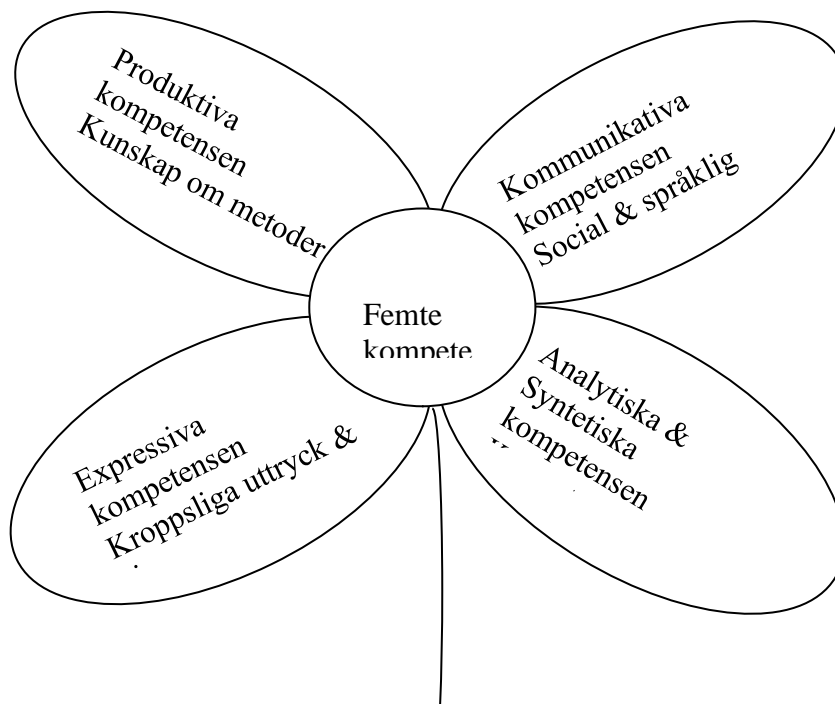
Socialpedagogiken är en del av socialt arbete och syftet har varit att socialisera personer in i samhällets rådande normer. Fokus har varit på de lärprocesser som formar våra sociala gemenskaper och som anses leda till delaktighet i samhället. Det sociala arbetet ska bidra till att de personer som anses bete sig avvikande ska integreras in i en fungerande normalitet (Cederlund & Berglund 2017, s 91). Under året 1844 skapade den tyska pedagogen Karl Mager begreppet socialpedagogik, han ansåg att undervisningen skulle fokusera på samma utgångspunkter för lärande och undervisning. Detta innebar att pedagogiken hade en social utgångspunkt med fokus på kunskap om samhället och ett gemensamt ansvar för att fostra barn och ungdomar. Vid denna tidpunkt var många människor fattiga och socialpedagogiken blev en krispedagogik.

Paul Natorp en tysk filosofi- och pedagogikprofessor framställde 1899 de första teoretiska texterna om socialpedagogik, dessa tolkades sedan av Mathiesen som kom fram till att det viktiga var att människor bidrar som samhällsmedborgare. Men även att det krävs socialt samspel mellan människor för att bli en människa (Cederlund & Berglund 2017, ss 24-25). Författaren Bent Madsen beskriver en modell som han benämner för bildningsblomman. Modellen beskriver hur socialpedagogisk verksamhet kan delas in i fem olika kompetensområden. Den produktiva kompetensen som kan innebära att socialpedagogen ska ha manuella färdigheter i att ha en föreställningsförmåga, handlingsförmåga och värderingsförmåga i olika situationer. Den expressiva kompetensen som handlar om att socialpedagogen måste kunna läsa av andra människor och lita på sin förmåga att tolka intrycken. Den kommunikativa kompetensen som innebär för socialpedagogen att ha kunskaper både praktiskt och teoretiskt om språkets användning i skapandet av relationer. Den analytiska och syntetiska kompetensen innebär för socialpedagogen att få en djupare kunskap om olika teorier och kunna analysera dessa.

Men även ha en förmåga att sätta samma olika delar till en helhet för att utveckla olika situationer i vardagen för människor. Socialpedagogens specifika kompetens är att

integrera de fyra kompetensområdena till sin egen personliga kompetens som blir den femte kompetensen handlingskompetensen (Madsen 2001, ss 226-230).

Figur med utgångspunkt från Madsens (2001) förklaringsmodell, bildningsblomman som visar socialpedagogens kompetensbehov inom socialt arbete.

2.3 Socialpedagogisk utbildning

Enligt författarna Cederlund & Berglund (2017) startade den första socialpedagogutbildningen 1908 och utbildningstiden var 6 månader. Utbildningen riktade sig till chefer inom fattigvård- och barnavårdande institutioner eftersom man upptäckte att förhållandena inom verksamheten var dåliga utifrån kunskap och kompetens inom medicin, hygien och kost. Fyrtiofem år senare 1953 startades den första treåriga akademiska utbildningen i Stockholm, fokus på utbildningen var miljöns betydelse, människors samspel med varandra och förståelsen för personers levnadssituation. I utbildningarna gavs det ett stort utrymme för att utbilda i pedagogik och vad professionellt förhållningssätt var.

Titeln socialpedagog etablerades under 1959 och utbildningen som bedrevs var mycket svår att komma in på. Under 1970 startade utbildningen i Malmö och det var ett fåtal personer som examinerades varje år i Sverige, vilket innebar att det fanns få utbildade socialpedagoger att anställa inom de sociala verksamheterna. Under 1980 tittade man över vilken ämnesgrupp de sociala omsorgsutbildningarna skulle tillhöra och 1998 integrerades socialt arbete i socionomutbildningen. Idag är det Högskolan Väst som bedriver socialpedagogiskt program som en treårig kandidatutbildning på orterna Västervik och Trollhättan och utbildningen är akademiserad. Socialpedagogutbildningen genomförs även av yrkeshögskolor och folkhögskolor och innehåller mer färdighetsträning och praktik i olika verksamheter. Under 2016 framkom det ett behov av att skapa en nationell likartad utbildning till socialpedagog (Cederlund & Berglund 2017, ss 24-31). Idag finns Balsam (behandlingspedagoglinjer i samverkan) som kvalitetssäkrar de skolor som bedriver och utbildar tvååriga socialpedagogiska utbildningar. Fokus för kvalitetssäkringen är att samtliga skolor skapar generella yrkeskunskaper för socialpedagogen (Balsam, 2020). Socialpedagogik ingår inom ämnesområdet socialt arbete och kan beskrivas med att ha olika kunskaper om processer i socialisation, delaktighet, pedagogik för att möta utanförskap och inkluderingsprocesser med fokus på hur personer med utbildning kan bidra till att utveckla människor (Cederlund & Berglund 2017, s 91).

2.4 Socialpedagogiskt förhållningssätt

I ett socialpedagogiskt förhållningssätt ligger fokus på att bekräfta personen för de positiva handlingar som personen gör, detta för att stödja personen med att hitta sin motivation, sina egna resurser och därigenom stärka personens självförtroende. Socialpedagogiskt arbete utgår från det salutogena synsättet som innebär att fokusera och förstärka det som fungerar bra hos personen istället för det som fungerar mindre bra. Detta genom att stödja

personen med att hantera sina svårigheter och stödja till att öka personens möjligheter. Empowerment (egenmakt) är en viktig del för att personen ska få en känsla och upplevelse av delaktighet och inflytande över sitt eget liv och sin egna livssituation. Vilket innebär som pedagog att hjälpa personen med att hitta praktiska lösningar som gör att personen utifrån sin situation kan förstå och arbeta med sina problem (Cederlund & Berglund 2017, ss 70–79). Socialt arbete kräver att den yrkesverksamma är närvarande, har en lyhördhet och möter personen med respekt, vänlighet och tillit (Meeuwisse, Sunesson & Swärd 2011, ss 228-229). Men även att socialpedagogen behöver vara peppande, coachande och inspirerande för personen som den arbetar med. Som pedagog ha en förståelse för att relationen är en viktig del för att kunna skapa möjligheter till förändring (Cederlund & Berglund 2017, s 99).

Förhållningssättet och synsättet hos pedagogen bör vara att det finns många olika alternativ och tillvägagångssätt för att lösa sociala problem och att det inte bara finns en lösning till problemet. I ett socialpedagogiskt förhållningssätt är det viktigt att vara medveten om att personer anpassar sig och lever ofta upp till de förväntningar som finns på dem. Enligt Roger Säljö som är pedagogikprofessor är det viktigt att den yrkesverksamma är medveten och utgår från att personer växer genom att vara delaktiga och kunna vara med och påverka sitt eget förändringsarbete. Säljö menar att pedagogen inte ska ge svar utan ställa frågor och vara en handledare till personen man arbetar med, han poängterar att det är tillsammans som förutsättningarna för lärande sker (Cederlund & Berglund 2017, s 69-71).

3. Syfte och frågeställning

Syftet med fördjupningsarbetet är att beskriva socialpedagogens arbete på grundskolan utifrån tre rektorers perspektiv.

Frågeställning

Vad anser tre rektorer att socialpedagogens uppdrag är i grundskolan?

4. Metod

Metoden genomfördes som kvalitativa semistrukturerade intervjuer för att besvara fördjupningsarbetets syfte och frågeställning. Fördelen med semistrukturerade intervjuer är att de ger möjlighet till att utveckla intervjufrågorna under pågående intervju. Vid alla intervjuer har samma intervjuguide och följdfrågor används. Bryman (2018) beskriver att semistrukturerade intervjuer utgår från respondentens upplevelse och tolkning där intervjuformen ger frihet för respondenten att prata fritt under intervjun men samtidigt ger möjlighet till skribenten att ställa följdfrågor utanför intervjuguiden (Bryman 2018, s 563). Intervjuerna har genomförts med tre rektorer som arbetar på olika grundskolor i olika kommuner som har socialpedagoger anställda inom sin verksamhet. Relevant litteratur inom området har använts för att fördjupa innehållet i arbetet.

4.1 Urvalsgrupp

Urvalsgruppen för intervjuerna har varit rektorer inom grundskolan. Grunden till urvalet har varit att rektorn är den funktion som ansvarar för vilken kompetens som anställs till verksamheten.

4.2 Etiska övervägande

Etik, konfidentialitet och pålitlighet är viktiga aspekter att ta hänsyn till när intervjuer genomförs. Detta innebär att intervjupersonen ska få ta del av information om studien, få tid att fundera över deltagandet, att medverkan är frivillig och kan avbrytas utan anledning men även att ge samtycke till sitt deltagande där det specificeras hur informationen och materialet kommer hanteras och användas i studien (Henricson 2017, ss 58–77). Av etiska skäl är respondenter, skolor och kommuner oidentifierade i arbetet. Detta för att respondenten skulle känna sig trygg i intervjusituationen, känna sig fri att prata och inte kunna bli lidande på något sätt efter studien.

4.3 Genomförande av intervjuer

Datainsamlingen påbörjades genom att telefonkontakt togs med HR- avdelningen i tio olika kommuner för att undersöka om de hade socialpedagoger anställda inom skolverksamheten. HR-avdelningen berättade vilka skolor som hade socialpedagoger anställda med titeln socialpedagog samt hur många på varje skola. Utifrån informationen

togs mailkontakt med 36 rektorer och deras biträdande rektorer i de olika kommunerna. Syftet med att kontakta många rektorer var att få bredare material om rektorns syn på socialpedagogens profession och uppdrag. Svarsfrekvensen för att delta i intervjustudien var låg vilket innebar att urvalet blev begränsat. Av 36 mail förfrågningar valde två rektorer att delta och bekräftade detta via mejl. En rektor kontaktades via telefon och valde att delta i undersökningen. Tio rektorer svarade via mejl att de tyvärr inte kunde delta i intervjustudien av olika skäl och resterande 23 återkopplade inte. Intervjuerna var semistrukturerade med följdfrågor för att intervjun skulle ge utrymme för respondenterna att prata mer öppet om socialpedagogens profession och uppdrag. Intervjuerna har genomförts på respektive skolor där rektorn arbetade och tog i genomsnitt 90 minuter. Deltagarna i intervjuerna har skrivit på en samtyckesblankett att deras information får spelas in, användas i arbetet och att den inte kan härledas till person, skola eller kommun. Intervjuerna startade med att de intervjuade fick information om arbetets syfte och frågeställning. För att kunna sätta in svaren i ett sammanhang fick respondenterna berätta om sin bakgrund, namn, formella utbildning och antal år inom yrket. Bryman (2018) tar upp olika aspekter som är viktiga vid en semistrukturerad intervju, en faktor är att ta reda på bakgrundsfakta om respondenten, detta för att kunna sätta in personens svar i ett sammanhang (Bryman 2018, s 566). Efter intervjuerna har materialet transkriberats till text och analyserats. Utifrån intervjuerna och litteratur inhämtning har likheter och skillnader analyserats om socialpedagogens uppdrag inom skolverksamheten.

4.4 Bearbetning av intervjudata

Intervjumaterialet har analyserats och bearbetats med inspiration från Graneheim & Lundmans (2004) som innebär att intervjumaterialet först har transkriberats till text och sedan har kodning av nyckelord gjorts. Transkribering innebär att intervjuerna har skrivits ner ordagrant från tal till text. Den transkriberade texten har sedan lästs vid upprepade tillfällen för att få en känsla för textens helhet. Därefter har meningsbärande enheter identifierats utifrån studiens syfte. En meningsbärande enhet kan bestå av enskilda ord, en eller flera meningar eller stycken med ett gemensamt innehåll som är väsentligt för studien (Graneheim & Lundman, 2004). Från de meningsbärande enheterna har sedan nyckelord i texten identifierats och samlats till en enhet som tillsammans bildar ett tema som utgör

resultatets rubriker, för att slutligen bestämma subtema som utgör studiens resultat underrubriker.

Meningsbärande enhet	Nyckelord	Tema	Subtema
Det är lite förändrat över läsåret, initialt brukar socialpedagogen på höstterminen jobba mycket med närvaro, mycket ute på rasterna och skapa relationer med eleverna och är mycket spindeln i nätet när det gäller de här olika bitarna	Föränderligt Närvaro Ute på raster Relationer Spindel i nätet Förebyggande	Socialpedagogens arbetsområde	Arbetsuppgifter

Exempel på analysarbetet av intervjumaterialet med inspiration från Graneheim & Lundman (2004)

5. Resultat

Under resultatet kommer det samlade materialet från intervjuerna presenteras och redovisas utifrån syfte och frågeställning. Avsnittet kommer att beskriva respondenternas bakgrund, utbildning och erfarenhet inom skolan. Fokus ligger på de intervjuades upplevelse och syn på socialpedagogens kompetens, arbetsområde och arbetsuppgifter.

5.1 Respondenter

Respondenterna bestod av två kvinnor och en man som hade arbetat som rektor mellan fjorton och tjugo år. Alla rektorerna hade en formell utbildning till rektor och var i grunden utbildade lärare med både arbetslivserfarenhet som lärare och biträdande rektor. Samtliga var ansvariga för en grundskola, två ansvarade för förskoleklass till sjätte klass

och den tredje rektorn hade ansvar från förskolan till nionde klass. Antalet elever var mellan 350–450 på skolorna. Kommuninvånarantalet där skolorna var placerade varierade mellan 15 000 till 150 000 medborgare. Alla tre skolorna hade en socialpedagog som hade varit anställd mellan tre till fyra år på skolan. Socialpedagogerna arbetade fokuserat mot olika åldersgrupper, en arbetade mot eleverna på högstadiet, en arbetade mot mellanstadiet årskurs fyra till sex och den tredje arbetade med elever från förskoleklassen till sjätte klass.

5.2 Rekrytering av socialpedagog

Rektorerna hade varierad kunskap om socialpedagogens utbildningsnivå och kompetens, men var överens om att en socialpedagog arbetade med människor i olika sociala sammanhang. En av rektorerna hade en socialpedagog anställd när denna började sin tjänst. De andra två rektorerna hade vid rekryteringen av personal till skolan inte planerat att anställa en socialpedagog. Deras främsta behov var att rekrytera en person med en specifik sakkunskap inom neuropsykiatriska funktionsnedsättningar (NPF) eller att kunna arbeta med elever med specifika svårigheter som elevassistent. Samtliga rektorer har tillsammans med socialpedagogen successivt förändrat arbetsområdet och arbetsuppgifterna så att de arbetar mer förebyggande inom det socialpedagogiska området.

”Jag hade ute en annons om elevassistenter med kunskap om NPF, så det var egentligen det jag sökte och det var det personen blev anställd på, men så rätt så fort så fanns det en vilja hos mig att hitta en annan lösning, att utveckla den här rollen till mer vad den är idag, som är idag en ren socialpedagog roll” (Rektor 1)

”Jag hade egentligen inte den tanken att anställa en socialpedagog” (Rektor 3)

5.3 Skolans behov av socialpedagog

Rektorerna ansåg att socialpedagogen var en brygga mellan de olika yrkeskategorierna, klasserna på skolan och mellan elever och till föräldrar. En rektor ansåg att fördelen med socialpedagogen var att den kunde användas flexibelt i skolans olika uppgifter. En annan rektor tog upp att socialpedagogen hade formell utbildning och kompetens och kunde arbeta med helheten för eleverna med fokus på lärande genom att lösa de hinder som var blockerade för lärandet. Hindren för inläring kunde vara konflikter, sociala problem eller låg kunskap. På samtliga skolor arbetade socialpedagogen förebyggande och

relationsskapande med elever och föräldrar. Socialpedagogens roll var även att ingripa i direkta situationer som uppstod på skolan med eleverna.

”Socialpedagogen blir som olja i maskineriet” (Rektor 3)

”Socialpedagogen är guld värd och funktionen är oerhört värdefull för oss” (Rektor 3)

”Jag tror, hade jag tagit bort socialpedagogen nu så hade det blivit ramaskri, man ser att den är viktig” (Rektor 1)

5.4 Socialpedagogens arbetsområde

5.4.1 Övergripande

På alla tre skolorna var socialpedagogens huvuduppgift att arbeta förebyggande på olika nivåer i skolans verksamhet. De deltog utifrån sin kompetens och erfarenhet i de formaliserade grupperna som var etablerade på skolan, resursteamet, stödteamet och elevhälsan. På två av skolorna var socialpedagogen ansvarig för att driva värdegrundsarbetet på skolan och en av dem hade en särskild uppgift att arbeta med dessa frågor tillsammans med eleverna i elevrådet samt ansvarade för antimobbningsarbetet.

” Jag tänker att en socialpedagog har en viktig roll i det här förebyggande arbetet” (Rektor 1)

5.4.2 Verksamhetens behov

Socialpedagogerna hade flexibla arbetsuppgifter med fokus att stödja verksamheten och att bidra som en extra vuxen i olika situationer. Arbetsuppgifterna var att delta i utredningar som genomförs av barn- och ungdomspsykiatri (BUP), ha kontakt med socialtjänsten, genomföra sociala utredningar som underlag för beslut till rektorn. En av socialpedagogernas arbetsuppgift var även att handleda nya elevassistenter i låg affektivt bemötande.

”Sen jobbar socialpedagogen rätt så mycket handledande med elevassistenter som är yngre” (Rektor 2)

”Socialpedagogen tittar på den sociala kontexten hur det fungerar” (Rektor 2)

5.4.3 Konkreta arbetsuppgifter

Rektorerna hade en tydlig bild av socialpedagogernas arbetsuppgifter. En av socialpedagogerna hade en skriftlig arbetsbeskrivning och de andra två hade genom dialog med socialpedagogen kommit fram till vad deras arbetsuppgifter var men att det inte var nedskrivet. En rektor ansåg att en skriftlig arbetsbeskrivning kan vara ett stöd men även en begränsning eftersom socialpedagogens arbete är flexibelt och förändras utifrån skolans behov. För socialpedagogen som hade en skriftlig arbetsbeskrivning fanns det beskrivet att arbetsuppgifterna var att ingå i stödteamet och elevhälsan för att bidra med sin kompetens och information kring eleverna. Att tillsammans med skolsköterskan identifierar frånvaro, delta i utredningar inom detta område och att ge stöd till elever med fokus på sociala utmaningar. Ytterligare arbetsuppgifter var att skapa trivsel, framtidstro, motivation och trygghet för eleverna. Rektorerna upplevde att socialpedagogens uppdrag var tydligt för socialpedagogen och övriga kollegor på skolan oavsett om det fanns en skriftlig arbetsbeskrivning eller inte.

”Det handlar om att socialpedagogen måste få frihet att själv forma sitt uppdrag utifrån vad som händer på skolan” (Rektor 3)

Socialpedagogerna hade ansvar för att planera innehållet i sitt arbete utifrån skolans behov. Detta innebar att de inte hade ett fast schema för att kunna agera omgående på situationer som uppstod på skolan. Det grundläggande i deras arbete var att skapa goda relationer till både elever, föräldrar och övriga professioner på skolan. Socialpedagogen deltog på föräldramöte, utvecklingssamtal och andra samtal med elever och vårdnadshavare. När eleverna hade rast fanns socialpedagogen där som en del av personalen för att skapa relationer, trygghet och hantera konflikter. På högstadieskolan ansvarade socialpedagogen även för att utveckla rastaktiviteterna, men detta innebar inte att socialpedagogen alltid genomförde aktiviteten. Dokumentation var en del av deras arbete som kunde vara att dokumentera alla kontakter, dokumentera alla samtal i skolans system och skicka ut information till föräldrarna.

”Socialpedagogen har ett stort uppdrag som är flexibelt och som vi börjar hitta formerna för” (Rektor 3)

”Socialpedagogen är inne i alla klasserna och alla skulle vilja ha socialpedagogen inne hos sig varenda dag och varenda sekund, både pedagogerna och eleverna” (Rektor 3)

5.4.4 Avgränsningar i arbetsuppgifter

Arbetsuppgifter som inte var socialpedagogens ansvar var att undervisa, vara mentor och att arbeta på fritidshemmet, men vid speciella tillfällen kunde de stödja mentorn i sitt uppdrag, vara kontaktperson för elever och vårdnadshavare och vara en resurs på fritidshemmet om personal saknades.

5.4.5 Fortbildning

Socialpedagogerna hade fått fortbildning inom olika områden beroende på dennes bakgrund och skolans behov. Fortbildningar som de hade genomgått var motiverande samtal (MI), hur man skulle arbeta med skolfrånvaro och stress hos eleverna, hur man organiserar och praktiskt arbetar med värdegrundsarbetet och rePULSE en utbildning om hur man bemöter elever som har svårt att styra sina impulser.

”Jag förväntar mig ju, har man den examen som socialpedagogen har, så har man läst på det här och du ska kunna det” (Rektor 2)

6. Diskussion och analys

I detta avslutande avsnitt kommer för och nackdelar med den valda metoden att diskuteras samt metodens påverkan på resultatet. Därefter kommer resultatdiskussionen diskuteras utifrån respondenternas perspektiv och svar från intervjuerna, detta utifrån arbetets syfte och frågeställning. I den sista delen kommer förslag på vidare studier inom området att presenteras.

6.1 Metoddiskussion

Valet att använda en kvalitativ metod med semistrukturerade intervjuer var den metod som jag ansåg mest lämpad för att få svar på studiens syfte och frågeställning. En kvalitativ metod utgörs av ett färre deltagare men som besitter kunskap inom det området som ska studeras (Henricson 2017, s 115). Därmed kan de tre rektorerna vara ett tillräckligt stort antal respondenter för att få svar på studien, särskilt med avseende på att respondenterna gavs möjlighet till att utveckla sina svar under intervjun vilket resulterade i en mer innehållsrik och djupare information än vad en enkätstudie hade kunnat ge. Intervjuguiden som användes var egenkonstruerad vilket innebär att den skapades just för den här avsedda studien, vilket gör att den inte är validerad i andra sammanhang.

För att stärka och testa intervjuguidens hållbarhet så att intervjufrågorna verkligen ledde till svar på studiens syfte hade en pilotintervju kunnat utföras. Men med tanke på denna studies tidsram fanns inte denna möjligheten. Men dock framkom det redan vid första intervjun att intervjuguidens frågor fångade in och gav svar på syftet. Vilket innebar att en pilotintervju i detta avseende inte hade påverkat utformningen av intervjuguiden. Dock hade en pilotintervju kunnat möjliggöra att jag som intervjuare fick möjligheten att testa min intervjuteknik. Att utföra intervjuer är en konst som kräver erfarenhet och övning (Henricson 2017, ss 149-151). Efter varje genomförd intervju förbättrades min intervjuteknik och möjliggjorde ytterligare fördjupning av frågorna i samband med intervjuerna.

En styrka i studien var att urvalet av respondenter bestod både av kvinnor och män med varierande ålder och arbetslivserfarenhet som rektor. Enligt Henricson (2017) bidrar deltagarnas olika erfarenheter med en varierad beskrivning av ämnet som studeras, där en variation i ålder och kön hos deltagarna kan möjliggöra detta. Av de 36 personer som blev tillfrågade till delta i studien valde tre rektorer att tacka ja. Det går inte att utesluta att anledningen till att just dessa rektorer valde att delta, berodde på att de var väldigt nöjda med specialpedagogens arbete inom deras verksamhet. Vilket även återspeglas i studiens resultatdel. Resultatet utgår helt från rektorernas svar på intervjufrågorna och svaren påverkas av deras positiva inställning till att anställa socialpedagoger, därför går det inte att utesluta att denna grupp av rektorer i detta avseende utgjorde en homogen grupp, vilket kan ha påverkat resultatet.

6.2 Resultatdiskussion

De två huvudfynd som framkom i resultatet berör rekryteringen av socialpedagogen samt socialpedagogens arbetsområde. Dessa huvudfynd kommer att diskuteras utifrån Madsens (2001) teori bildningsblomman samt relevant litteratur.

I resultatet framkom det att socialpedagogerna blev anställda för specifika arbetsuppgifter. Men efter att ha arbetat en kortare period i verksamheten upptäckte rektorn att socialpedagogens kompetens, erfarenhet och egenskaper kunde användas till mer kvalificerade arbetsuppgifter som att skriva sociala utredningar och ha en handledande roll mot elevassistenter och resurspersoner. Resultatet från intervjuerna påvisade att alla tre rektorerna ansåg att socialpedagogens roll var etablerad inom skolan och fyllde en viktig

funktion. En reflektion är att det kan vara svårt för rektorerna att vara uppdaterade om utbildningens innehåll då utbildningen bedrivs på olika utbildningsnivåer folkhögskola, yrkeshögskola och högskola och det kan bidra till att rektorerna inte ser fördelarna med att anställa en socialpedagog. I intervjuerna framkom det att rektorernas kunskap och inblick i vilken utbildningsnivå deras socialpedagog hade och om vad utbildningen innehöll mer specifikt var skiftande. Min uppfattning är att om rektorn har kunskap om socialpedagogens utbildningsnivå och erfarenhet kan de använda socialpedagogen mer effektivt i verksamheten. Cederlund & Berglund (2017) beskriver att det finns en otydlighet kring hur ämnet sociologi och socialpedagogiskt arbete hanteras i de olika utbildningarna och att titeln socialpedagog förekommer på olika utbildningsnivåer (Cederlund & Berglund 2017, ss 28–31). Detta anser jag kan medföra svårigheter för rektorer när de ska rekrytera socialpedagoger då kunskapsnivåerna kan skilja sig utifrån vilken utbildningsnivå och vilken skola socialpedagogen har genomfört sin utbildning på. Utifrån resultatet av intervjuerna framkom det att rektorerna hade svårigheter att veta kvaliteten på socialpedagogens utbildning. Ett stöd för rektorerna kan då vara att undersöka om den utbildning som socialpedagogen har genomfört är kvalitetssäkrad av Balsam. Balsam har som uppdrag att kvalitetssäkra socialpedagogutbildningar i Sverige som bedrivs på folkhögskola och yrkeshögskola.

På de tre skolorna var grunden i socialpedagogernas arbete att arbeta med relationer, frånvaro och samtal. Författarna Cederlund & Berglund (2017) beskriver att en viktig faktor är att skapa goda relationer med personen man arbetar med eftersom detta skapar möjligheter till förändring, det är tillsammans som förändring sker (Cederlund & Berglund 2017, s 99). Överlag hade socialpedagogerna ungefär likartade arbetsuppgifter men med olika djup i uppgifterna. Det som framkom var att rektorerna var överens om att en socialpedagog arbetar förebyggande och med elever i olika sociala sammanhang. Detta gör att socialpedagogen har stort inflytande på vad och hur de ska använda sin kompetens med hänsyn till skolans behov. Detta stämmer väl överens om Madsens (2001) teori, bildningsblomman där författaren anser att socialpedagogens arbete grundar sig i fem kompetenser, den produktiva kompetensen vilket kan innebära att socialpedagogen hanterar konflikter som uppstår på skolan. Den syntetiska och analytiska kompetensen som handlar om att analysera och omsätta teorier. Den expressiva kompetensen som handlar om att kunna tolka andra personers signaler. Den kommunikativa kompetensen som innebär att kunna samtala för att skapa relationer. Den femte kompetensen handlar om att

agera med alla kompetenserna samtidigt och att socialpedagogen har förmågan att kunna omsätta dessa genom sitt förhållningssätt och i det praktiska arbetet. I analysarbetet med intervjumaterialet identifierades att samtliga socialpedagoger arbetar utifrån denna vetenskapliga modell men det var inget som framkom i intervjuerna med rektorerna. En slutsats är att socialpedagogen har ett komplicerat uppdrag som innebär att personen ska ha många kvalificerade kunskaper och kunna tillämpa dessa i praktiken. Utifrån de tre intervjuer jag har haft så inser jag att detta är möjligt och genomförbart. Från intervjuerna framkom det att socialpedagogen har en betydelsefull uppgift med att etablera kontakt med vårdnadshavare och enligt skollagen (2010:800) ska skolan ha ett gott samarbete och vara ett bidragande stöd till hemmen i uppfostran och utveckling. Detta innebär att det är viktigt att vårdnadshavare är delaktiga i barnets skolgång men även att skola och vårdnadshavare behöver gemensamt ta ansvar för att stödja eleven utifrån elevens förutsättningar.

Avslutningsvis vill jag framhålla att fördjupningsarbetet har bidragit till att jag har fått en ökad kunskap och medvetenhet utifrån rektorernas beskrivning av hur socialpedagogen arbetar inom grundskolan. Utifrån arbetets studie anser jag att socialpedagogens flexibla arbete och kunskap är en framgångsfaktor inom skolan och hoppas det blir en prioriterad yrkesgrupp inom skolvärlden.

6.3 Förslag på fortsatta studier

Under skrivandet i arbetet upplevde jag att det inte fanns så mycket skrivet kring socialpedagogens roll inom grundskolan. Därför föreslår jag att fortsatta studier skulle kunna vara att ta reda på vad och hur arbetar socialpedagogen i skolan i ett antal kommuner och jämföra resultaten. Men även att undersöka hur socialpedagogen upplever att deras kunskap och kompetens används inom skolan och jämföra hur socialpedagogen uppfattar sitt uppdrag och sina arbetsuppgifter i skolan mot rektorns uppfattning.

7. Källförteckning

Bryman, A (2018). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Uppl.3.1, Stockholm: Liber AB.

Cederlund, C & Berglund, S-A (2017). *Socialpedagogik - pedagogiskt socialt arbete*. Uppl.2:1. Liber AB.

Graneheim, U.H., & Lundman, B. (2004). *Qualitative content analysis in nursing research: concepts, procedures and measures to achieve trustworthiness*. *Nurse Education Today*, 24(2), 105-112. doi:org/10.1016/j.nedt.2003.10.001

Henricson, M (RED) (2017). *Vetenskaplig teori och metod*. Uppl.2:1, Lund: Studentlitteratur AB.

Madsen, B (2001). *Socialpedagogik*. Lund: Studentlitteratur.

Meeuwisse, A, Sunesson, S & Swärd, H (2011). *Socialt arbete*. Natur och Kultur, Stockholm.

Norstedts juridik (2018). *Skollagen (2010:800) med lagen om införande av skollagen (2010:801)*. 9:1 uppl. Norstedts Juridik AB.

Elektroniska sidor

Balsam, (2020). *Socialpedagog*. Tillgänglig: <https://socialpedagog.nu/index.html> (Hämtad 2020-03-12)

Gunnarsson, J. (2019). *Hannaskolan satsar på en socialpedagog*. Tillgänglig: <https://extra.orebro.se/pedagogorebro/grundskolagrundsarskola/hannaskolansatsarpaensocialpedagog.5.48e918461698a7fa8131d41.html> (Hämtad 2020-03-18)

Regeringskansliet, (2020). *Regeringskansliet*. Tillgänglig:
<https://www.regeringen.se/regeringens-politik/barnkonventionen-som-svensk-lag/>
(Hämtad 2020-03-12)

Bilaga 1.

Hej,

Jag heter Katarina Jönsson och jag vill gärna komma i kontakt med dig för att fråga om du har möjlighet att delta i en intervju. Intervjun är ett underlag till mitt fördjupningsarbete, som fokuserar på specialpedagogutbildningen och hur socialpedagoger används inom din verksamhet.

Jag planerar att genomföra intervjun under vecka 5, 6 och 7, intervjun kommer att ta ca: 1 timme. Intervjumaterialet kommer att vara anonymt och raderas efter att fördjupningsarbetet är färdigskrivet. Resultatet kommer presenteras så att det inte kan kopplas till enskilda individer eller verksamheter.

Om du är intresserad av att delta i intervjun är jag tacksam om du återkommer med förslag på dag och tid som du har möjlighet att ses.

Vill du veta mer om mitt arbete så får du gärna kontakta mig.

Jag hoppas att du har tid och möjlighet att vara behjälplig i mitt fördjupningsarbete.

Med vänlig hälsning!

Katarina Jönsson

Katarina Jönsson
073-5956344
kattajonsson@hotmail.com
Albins Folkhögskola
Socialpedagogutbildningen
Landskrona

Handledare:

Alexander Akterin
0418-332421
alexander.akterin@albins.nu
Albins Folkhögskola
Socialpedagogutbildningen
Landskrona

Bilaga 2.

Intervjuguide

Inleder med att berätta kort om mig och min utbildning. Går igenom samtyckesblanketten som respondent får skriva under.

Kön-

Ålder-

Berätta om din bakgrund som rektor?

-hur många år har du arbetat som rektor?

-hur länge har du arbetat på denna skola?

-vad arbetade du med innan du började arbeta som rektor?

-vilka formella utbildningar har du?

Hur skulle du beskriva socialpedagogens roll och uppdrag inom skolan?

-har du anställt någon socialpedagog under din tid som rektor? Om ja, hur kom det sig att du anställde en socialpedagog?

-hur länge har ni haft en socialpedagog anställd i er verksamhet?

-har socialpedagogen en uppdragsbeskrivning? Om ja, kan du berätta mer om denna, finns det ett fysiskt material som jag hade kunnat ta del av?

-vilka arbetsuppgifter har socialpedagogen?

-i vilka sammanhang deltar socialpedagogen i skolans verksamhet?

(elevhälsan, föräldrakontakt, socialtjänst, BUP, andra aktörer).

-vilka förväntningar hade du på en socialpedagog?

-har det blivit som du har tänkt? På vilket sätt har det blivit som du tänkt/ eller inte tänkt

-hur mycket känner du till om specialpedagogutbildningen?

Hur många socialpedagoger har ni anställda på skolan?

-har de samma arbetsuppgifter?

-hur kompletterar socialpedagogen de andra professionerna?

-hur upplever du att de andra professionerna använder socialpedagogens kompetens?

-anser du att verksamheten hade kunnat anställa fler socialpedagoger? Varför/varför inte?

På vilket sätt påverkas skolans verksamhet av att ha en socialpedagog anställd?

-positivt för verksamheten?

Är det något som du vill tillägga som inte har blivit sagt?

Bilaga 3.

Samtyckesblankett

Jag har tagit del av informationen och syftet med intervjustudien. Jag ger samtycke till att intervjun spelas in via diktafon, intervjun är frivillig och kan när som helst avbrytas.

Allt intervjumaterial kommer avidentifieras och raderas när fördjupningsarbetet är färdigt. Resultatet i mitt fördjupningsarbete kommer inte att kunna härledas till någon individ eller verksamhet. Materialet kommer enbart behandlas av mig som skribent och eventuellt min handledare.

Jag ger mitt samtycke till att medverka i intervjun

Intervjuperson

Underskrift

Namnförtydligande

Student

Underskrift

Namnförtydligande

